

2020. novemberi mérnök évfordulók, emlénapok + **programok**

A korona-vírus járvány miatt valamennyi korábban meghirdetett szakmai-program lemondásra, vagy online térbe került!

1. – 120 éve született Bruckner Győző mérnök-kémikus

Késmárkon megszületett Bruckner Győző (1900-1980) Kossuth-díjas vegyészmérnök, akadémikus, egyetemi tanár, a szerves kémia egyik legnagyobb hazai kutatója. Legjelentősebb eredményei a peptidkémiai kutatások területén születtek. 1952-ben jelent meg először Szerves kémia című könyve, amely a továbbképzés és kutatás egyik legmegbízhatóbb forrásmunkája.

2. – 70 éve történt az Almásfüzitői Timföldgyár felavatása

1950-ben e napon a Komárom-Esztergom megyei Almásfüzitőn avatták fel egy gyárat, amely akkoriban Közép-Európa legkorszerűbb és a legnagyobb timföldgyára volt. Kezdetben 60 ezer, majd 360 ezer tonna timföldet állított elő. Az üzem fénykorában a térség 2300 lakójának teremtett munkát. Az Almásfüzitői Timföld Kft. bauxit-feldolgozási részlegét értékesítési nehézségek miatt 1994. év végével leállították, a továbbiakban csak nem kohászati timföldet állítottak elő. 1995-től a gyárnál a *Hungalumina Kft.* a vagyonkezelő szerepét töltötte be. A következő évben a Hungalu Rt. 90 %-os részvénytársaságját eladta a Hungaluminának. A fennmaradó 10 %-ot munkavállalói részvénytársaságként megvásárlásra ajánlották fel a dolgozóknak. Az alumínium árának nagyarányú csökkenése miatt a kft. veszteségei miatt, 1997-ben a gyár végleges leállítására került sor. Ekkor 700 fő dolgozott az üzemben.

4. – 50 éve avatták fel a Pollack Mihály Műszaki Főiskolát

A Pollack Mihály Műszaki Főiskolát 1970. november 4-én avatták fel. Jogelőd intézménye a budapesti Épületgépészeti és a pécsi Vegyipari Gépészeti Technikum volt. 1971-től gépészeti és építőipari szak jött létre. A főiskola 1995. július 1-jei hatállyal integrálódott a Janus Pannonius Tudományegyetem, majd 2000-től új nevén, Pécsi Tudományegyetem (PTE) szervezetébe. 2004-től egyetemi karként működik, 2006-tól Pollack Mihály Műszaki, 2011-től pedig Pollack Mihály Műszaki és Informatikai Kar, így elnevezésében is mutatja a mérnök-informatika tényerését, úgy az oktatásban, mint a kutatásban. 2015 márciusától az intézmény neve PTE Műszaki és Informatikai Kar.

5. – 60 éves a pesti csuklós busz

A növekvő városi forgalomban a korábbi pótkocsis autóbuszok nehézségük, a vontatott jármű kilengése miatt kedvezőtlennek bizonyultak. A Fővárosi Autóbuszüzem a nagyobb befogadóképességű, kedvezőbb menetdinamikai tulajdonsággal rendelkező csuklós buszok bevezetését határozta el. Az első háromtengelyes jármű tervezése 1960 májusában kezdődött. A Rózsa László, Lassú Gábor és Színi Béla tervezte prototípus - a világon elsőként - 1960-ban e napon lépett szolgálatba Budapesten.

8. – 75 éves Neumann János „korszakalkotó” programja

Neumann János 1945. november 8-án kelt *„Memorandum on the Program of the High-Speed Computer”* (Emlékeztető a nagysebességű számítógép kifejlesztésének programjáról) címet viselő előterjesztésében a számítógép építésén messze túlmutató korszakalkotó programot kezdeményezett, a modern számítógépek kifejlesztése érdekében.

8. – 110 éve született Dégen Imre mérnök

Miskolcon született Dégen Imre (1910-1977) mérnök, c. egyetemi tanár. Munkásságához fűződik a korszerű, egységes vízügyi igazgatás szervezetének kiépítése és megerősítése, a vízgazdálkodás távlati fejlesztési koncepciójának kialakítása és a tervezés alapjául szolgáló Országos Vízgazdálkodási Keretterv kidolgozása, a Kiskörei Vízlépcső és a csatlakozó öntözőrendszerek megépítése, a vízügyi szakemberképzés továbbfejlesztése.

10. – 125 éve született Öveges József fizikatanár

Pákán született Öveges József (1895-1979) Kossuth-díjas professzor, a fizika-kísérletek népszerűsítője. A piarista rend tagja, több középiskola, köztük a Piarista Gimnázium tanára. A Közgazdasági Egyetemen adott elő fizikát, majd a Pedagógiai Főiskola professzora lett. A tanulók érdeklődését fölkelte, korszerű fizika tankönyveket írt. Mintegy három tucat fizikai ismeretterjesztő mű szerzője. Televíziós sorozatait országos sikert hoztak számára. Három alkalommal nyerte el a Rádió és Televízió Nívódíját.

10. – 110 éve született Mosonyi Emil mérnök

Budapesten született Mosonyi Emil (1910-2009) Kossuth- és a Széchenyi-díjas mérnök, akadémikus, tanszékvezető egyetemi tanár, több nagyberuházás tervezője, szakértője, építésének vezetője, számos egyetem tiszteletbeli professzora, díszdoktora, világhírű műszaki alapkönyv szerzője, több hazai és külföldi díj kitüntetettje. Az utóbbi elismerések közül kiemelkedik a Nemzetközi Vízügyi Nagydíj, a vízmérnöki szakma „Oscar-díj”.

15. – 120 éve született Rédei László matematikus

Rákoskeresztúron született Rédei László (1900-1980) Kossuth-díjas matematikus, akadémikus, egyetemi tanár, a magyar absztrakt algebrai iskola megalapozója. Kutatási területe: Algebrai számelmélet. Algebra. Geometria. Legjelentősebb eredményeit az algebra és a számelmélet területén, a véges Abel-csoportok elméletében érte el. Tétele a magyar matematika egyik legszebb gyöngyszeme, hatásos eszköznek bizonyult az n-dimenziós euklideszi terek térfedő kockarácsainak vizsgálatánál, egyben fontos számelméleti vonatkozásai is vannak, és segítségével meglepő kódolás-elméleti eredmények születtek.

16. – 75 éves az UNESCO

1945-ben e napon Londonban negyvenhárom ország kormányának képviselője elfogadta az UNESCO, az Egyesült Nemzetek (ENSZ) Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezetének alapokmányát.

Alapokmánya úgy fogalmaz, hogy *„mivel a háború az emberi fejekben kezdődik, a békét az emberek fejében kell építeni.”* Tevékenysége háttérében az a szándék áll, hogy nevelés révén minden ország népe képessé váljék saját fejlődésének hatékonyabb irányítására, saját erőforrásainak jobb felhasználására, valamint, hogy a társadalomtudományok fejlődése az előbbiekkal együtt egyengesse az emberi jogok, az igazságosság érvényesítésének, a béke fenntartásának útját. Hazánk 1948 óta vesz részt e szervezet munkájában. UNESCO Magyar Nemzeti Bizottság honlapja: unesco.hu

17. – Budapest ünnepnapja

Fővárosunk ünnepnapja, annak emlékére, hogy 1873-ban e napon egyesült Pest, Buda szabad királyi és Óbuda mezőváros, és e napon megkezdte működését Bp. új közigazgatása a Fővárosi Tanács. A kiegyezés nyújtotta gazdasági, politikai feltételek között valósulhatott meg az egyesülés.

19. – 120 éves Csonka János triciklijé

1900. november 19-én állították forgalomba Csonka János triciklijét, az első magyar tervezésű és magyar építésű motoros járművet. A GANZ gyárban készített hátsókerék-meghajtású háromkerekű járművekkel, több mint húsz éven át végezték a levélgyűjtést. Hazánkban először itt alkalmaztak alumíniumot szerkezeti anyagként.

21. - Televízió világnapja

1996 óta november 21-én tartják a World Television Day-t, a televízió világnapját. Legfőbb célja, hogy a televíziós társaságok olyan témákat állítsanak középpontba, mint a béke, az együttműködés és a fejlődés.

22. – 110 éve született Gábor László építész

Debrecenben született Gábor László (1910-1981) építész, egyetemi oktató, akadémikus. Legelőször egyedül és önállóan munkálkodott. 1948-tól az Építésügyi Minisztérium főosztályvezetője is volt. 1949-től tanított a BME-n egészen 1981 júniusában bekövetkezett nyugdíjazásáig. Pedagógus tevékenységéért Ybl Miklós-díjat kapott 1963-ban. Az épület-szerkezettan magyarországi tudományos megalapozásáért és *Épület-szerkezettan* című művéért pedig Állami Díj III. fokozatában részesül 1965-ben.

Felhasznált irodalom:

- *Évfordulóink a műszaki és természettudományokban – MTESZ Tudomány- és Technikatörténeti Bizottsága sorozatának kötetei*
- *História – Tudósnaplár - Természettudósokhoz kapcsolódó évfordulók - tudosnaplar.kfki.hu*
- *Nagy Ferenc szerk.: Magyar tudóslexikon A-tól Zs-ig – 1997. – BETTER – MTESZ – OMIKK*
- *Kenyeres Ágnes szerk.: Magyar Életrajzi Lexikon I-IV. – 1967-1990. – Akadémiai Kiadó*
- *Egyéb életrajzi és műszaki források*

Készítette: Sipos László József villamosmérnök, minőségügyi szakmérnök